

PERSVRIJHEIDSFONDS

JAARVERSLAG 2016

Inhoudsopgave

	Pag.
Voorwoord	2
Persvrijheidsmonitor 2016	3
Zaken die het fonds steunt in 2016	4
Bestuur Persvrijheidsfonds	8
Grondleggers en Ondersteuners	9
Doelstellingen, Statuten en Reglementen	10
Subsidieaanvraag en Contact	11
Exploitatieoverzicht 2016	12

Voorwoord

Averij

Het bewaken van de persvrijheid is wel te vergelijken met onderhoud aan een overigens prima zeilend schip. Af en toe slaat er een golf over, maar dat hoort erbij. Bij het controleren van de macht door de vrije pers wordt er immers wel eens iemand nat. En een beetje journalist kan ertegen.

Waar het écht om gaat zijn de onverwachte lekkages, aanvaringen met onbekende voorwerpen of onverwacht afgesloten routes. Dan ligt de zaak stil en kijken we elkaar aan – is dit echt de bedoeling? Mogen dergelijke beperkingen werkelijk aan journalisten worden opgelegd? Voor dergelijke, meer principiële zaken bestaat het Persvrijheidsfonds.

Dit jaar liep de persvrijheid op verschillende fronten averij op, die vervolgens met hulp van het Fonds (meestal) kon worden gerepareerd. Daarbij gold de zaak van de Friese journalist die de financiële afspraken van een gemeente met een naburige ondernemer over een verzorgingshuis wilde weten, als principieel en tevens het meest markante resultaat in 2016.

De gemeente legde het WOB-verzoek van de journalist routineus naast zich neer omdat hij geen 'belanghebbende' in de zin van de wet zou zijn. Maar bij de Raad van State werd voor het eerst erkend dat ook journalisten ontvankelijk moeten zijn in dergelijke beroepen. Dat is dus een stap vooruit, waar het fonds aan heeft mogen bijdragen. En daar zijn we best tevreden over.

Folkert Jensma
Voorzitter Persvrijheidsfonds

Persvrijheidsmonitor 2016

De dood van oorlogsfotograaf Jeroen Oerlemans in Libië, vermoedelijk door een sluipschutter van IS, was in 2016 voor iedere journalist een grote schok. Persvrijheid in veilig Nederland is ruim verkrijgbaar, maar elders kan het gauw voorbij zijn. En dat is ook hier voelbaar.

Nederlandse journalisten hebben steeds vaker te maken met bedreigingen tijdens hun werk. Dat blijkt uit onderzoek van professor Alex Brenninkmeijer en criminoloog Marjolein Odekerken in opdracht van het Genootschap van Hoofdredacteuren, de NVJ en het Persvrijheidsfonds. Van de 638 ondervraagde journalisten gaf 61 procent aan te maken te hebben met bedreigingen. 1 procent van hen ervaart dat zelfs dagelijks. De cijfers zijn gestegen in vergelijking met zes jaar geleden, toen eenzelfde onderzoek werd uitgevoerd. Een opvallende conclusie uit het onderzoek is dat de bedreigingen gevolgen hebben voor de manier waarop journalisten hun werk uitoefenen. Ze mijden bepaalde wijken, locaties en onderwerpen en doen vaker aan zelfcensuur. Zo zijn fysieke bedreigingen bij 38 procent reden geweest om een reportage af te breken. 23 procent is wel eens angstig om nieuws naar buiten te brengen. 15 procent publiceert soms liever niet uit angst voor bedreigingen.

Op de Dag van de Persvrijheid werd de jaarlijks door het Persvrijheidsfonds geactualiseerde Persvrijheidsmonitor gepresenteerd. De Persvrijheidsmonitor is voor iedereen digitaal toegankelijk via de database op de site van het Persvrijheidsfonds en wordt jaarlijks in een publicatie in Villamedia samengevat in een juridische analyse. Het doel van de Persvrijheidsmonitor is het geven van een actueel overzicht van de ontwikkelingen op het gebied van de persvrijheid in Nederland. De database Persvrijheidsmonitor wordt steeds aangevuld met nieuwe concrete voorvallen.

Persvrijheidsmonitor via: www.persvrijheidsfonds.nl

Juridische analyse 2016: www.persvrijheidsfonds.nl

Zie ook www.nvj.nl en www.persvrijheid.nl

Zaken die het fonds steunt in 2016

Journalist Fierant toch ontvankelijk verklaard in Wob-zaak

Journalist Tim Fierant (Leeuwarder Courant) stapt met steun van het Persvrijheidsfonds naar de rechter. Hij zal bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland aanvechten in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) tegen de gemeenteraad van Het Bildt.

Het Wob-verzoek dateert van juni 2013 en behelsde inzage in het complete dossier van het bouwproject van de zorgflat Van Haarenshuus in Sint-Annaparochie. B en W zouden de gemeenteraad vragen de geheimhouding met betrekking tot een aantal financiële afspraken op te heffen. De gemeenteraad van Het Bildt echter heeft het verzoek tot opheffing van de geheimhouding, zonder enige motivering of discussie, op 9 oktober 2014, afgewezen.

De meervoudige kamer van de rechtbank Groningen bepaalde in oktober 2015 in het daarop volgende beroep dat, als het gaat om (opheffing van) geheimhouding, Fierant geen belanghebbende is en dus bij de rechter niets te zoeken heeft. Hij werd dan ook niet-ontvankelijk verklaard. De rechters oordeelden: "Dat eiser journalist is en zich tot taak heeft gesteld om de overheid kritisch te volgen, doet aan het vorenoverwogene niet af." Fierant ging hierop in beroep bij de Raad van State.

Op 23 november 2016 bepaalde de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dat de gemeenteraad van Het Bildt zich alsnog inhoudelijk moet buigen over een Wob-verzoek van de journalist Tim Fierant van de Leeuwarder Courant. Fierant werd in deze zaak bijgestaan door de jurist/journalist Arthur Maandag en financieel ondersteund door het Persvrijheidsfonds.

Tot op heden hadden overheden zoals gemeenten en provincies een vrijbrief bij het opleggen van geheimhouding in de wetenschap dat journalisten het besluit toch niet bij de rechter konden aanvechten omdat ze niet als belanghebbenden werden gezien. Uit eerdere jurisprudentie van de Raad van State blijkt dat in feite alleen raadsleden de geheimhouding kunnen aanvechten. Fierant is echter van mening dat hij wel degelijk belanghebbende is, zeker omdat hij als journalist de taak heeft om overheden kritisch te volgen en met deze uitspraak heeft hij gelijk gekregen. Maandag spreekt over een doorbraak voor de hele Nederlandse journalistiek omdat vanaf heden ook een journalist, net als ieder andere burger, de gang naar de rechter kan maken als hij de gevraagde informatie niet krijgt vanwege geheimhouding.

Journalist Olsthoorn wint kort geding tegen Pretium

Journalist Peter Olsthoorn is op 4 november 2016 door Pretium BV in kort geding gedagvaard bij de rechtbank Den Haag vanwege publicaties op de site van Reporters Online.

In de kortgedingdagvaarding wordt aan de rechter gevraagd om Olsthoorn op te dragen alle publicaties inclusief tweets en verwijzingen met betrekking tot Pretium te verwijderen op straffe van een dwangsom. Het Persvrijheidsfonds heeft besloten Olsthoorn te ondersteunen in de kosten die hij moet maken aangaande deze procedure omdat het zeer ruim geformuleerde publicatieverbod een beperking kan vormen op het uitoefenen van het vak van journalist.

De kortgedingrechter te Den Haag heeft op 29 november 2016 bepaald dat telecombedrijf Pretium en haar directeur Hans Nyks de publicatie van een webboek van de freelance journalist Peter Olsthoorn niet kunnen tegenhouden.

Het boek 'Dossier Pretium' bevat dertig artikelen over het telecombedrijf dat regelmatig overhoop ligt met journalisten die kritisch schrijven over de wervingspraktijken. Er werd een volledig publicatieverbod geëist, maar op basis van de eerste acht artikelen stelt de rechter dat die artikelen niet misleidend of onnodig grievend zijn, zodat een klassieke bescherming zoals voor journalistieke activiteiten geldt, niet van toepassing kon zijn. Volgens Olsthoorn verdient persvrijheid begrenzing, maar niet zoals Pretium Telecom die steeds eist.

Einde strafzaak Alberto Stegeman over gebrekkige beveiliging Schiphol

De strafzaak tegen Alberto Stegeman over het aantonen van de gebrekkige beveiliging van Schiphol is per 22 juli 2016 definitief afgesloten. Voor het onbevoegd betreden van het Schiphol-terrein is Stegeman ontslagen van rechtsvervolging, en voor het vervalsen van een toegangspas heeft hij voorwaardelijk € 1.000,-- boete gekregen.

Stegeman legde de zaak voor aan het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Dat Hof heeft laten weten de zaak niet inhoudelijk in behandeling te zullen nemen. Daarmee is deze rechtsstrijd definitief geëindigd.

Persvrijheidsfonds steunt hoger beroep cameraverbod en inbeslagname opnames

Van Dun en Meesters, beiden professioneel freelance camera- en fotojournalist in de regio Brabant, maakten in 2014 video-opnamen van een politiedoorzoeking op een woonwagenterrein in Zaltbommel. De rechter-commissaris die ter plekke was, heeft de opnameapparatuur inclusief gegevensdragers in beslag laten nemen omdat zij niet zouden hebben voldaan aan een ordemaatregel.

De ordemaatregel hield in er geen video-opnamen gemaakt mochten worden van de werkzaamheden, de mensen en de voertuigen. Omdat zij op de openbare weg stonden, hebben Van Dun & Meesters geen gehoor gegeven aan deze maatregel en zijn door gegaan met filmen, waarna hun gegevensdragers in beslag zijn genomen. Van Dun en Meesters hebben vervolgens een klaagschrift ingediend bij de rechtbank Oost-Brabant en kort daarop zijn de gegevensdragers geretourneerd.

Vanwege het ontbreken van een onafhankelijke rechterlijke toetsing bij het opleggen van het filmverbod en de daaropvolgende inbeslagname, hebben Van Dun & Meesters de zaak voorgelegd aan de kantonrechter en naast een schadevergoeding ook een verklaring voor recht gevorderd. De vorderingen zijn afgewezen en Van Dun en Meesters zijn in beroep gegaan. Het filmverbod en de inbeslagname zijn opgelegd door een rechter-commissaris die ter plekke bij de doorzoeking was betrokken. Dat is een unieke situatie omdat doorgaans alleen een officier van justitie daarbij aanwezig is. Dat een rechter hier de doorzoeking leidt en tegelijkertijd een inperking van de vrije nieuwsgaring oplegt en daarover oordeelt, roept de vraag op of die rechter wel onafhankelijk is.

Het Persvrijheidsfonds en de NVJ steunen deze principiële zaak die van belang is voor de hele beroepsgroep omdat het ontbreken van een onafhankelijke rechterlijke toetsing bij het opleggen van het filmverbod en de daaropvolgende inbeslagname beperkingen zijn van de vrije nieuwsgaring. De eisers worden bijgestaan door mr. Mira Herens van NVJ Advocaten & Juristen.

Fonds steunt journalist/auteur Michiel Princen in hoger beroep inzake publicatie boek

Het Persvrijheidsfonds heeft in juli 2016 financiële steun toegekend aan de auteur en onderzoeksjournalist Michiel Princen, schrijver van het boek *De gekooide recherche*. Dit boek gaat over de kwaliteit van de (financiële) recherche en de maatschappelijke gevolgen ervan. Princen werd in eerste aanleg gedagvaard door een in het boek besproken persoon, Jonathan Tobing, die wilde laten afdwingen dat het boek uit de handel gehaald zou worden omdat Princen onrechtmatig politiegegevens zou hebben gebruikt.

De rechtbank stelt Princen in het gelijk en zegt in haar vonnis dat Princen het recht heeft om gebruik te maken van ervaringen en concrete voorbeelden en dat het recht van vrijheid van meningsuiting zwaarder weegt dan de belangen van Tobing. Deze laatste gaat nu in beroep tegen de uitspraak. De ondersteuning door het Persvrijheidsfonds is bedoeld als tegemoetkoming in de juridische kosten, die Princen moet maken in deze beroepsprocedure en het Persvrijheidsfonds ziet belang in een principiële uitspraak van de rechter op dit punt.

Fonds steunt blogger Sebastiaan Beens na te ruim geformuleerd publicatieverbod

De blogger Sebastiaan Beens werd op 8 april 2016 via een kort geding aangeklaagd door de Nederlandse Staat vanwege een link op zijn website naar de geheime dossiers in de strafzaak tegen Willem Holleeder.

De rechter bepaalde dat de Utrechter de link moest verwijderen en stelde een publicatieverbod in met betrekking tot alle informatie uit het strafdossier. Beens is tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan en het Persvrijheidsfonds heeft besloten om hem te ondersteunen in de kosten die hij moet maken omdat het zeer ruim geformuleerde publicatieverbod een beperking kan vormen op het uitoefenen van het vak van journalist.

Bestuur

Het bestuur van het Persvrijheidsfonds wordt gevormd door:

- **Folkert Jensma**, voorzitter, juridisch commentator en verslaggever van NRC.
- **Thomas Bruning**, secretaris, algemeen secretaris NVJ.
- **Inge Brakman**, penningmeester, onafhankelijk toezichthouder en adviseur.
- **Maria Henneman**, directeur/eigenaar Communicatie- en media bureau.
- **Bertus Tichelaar**, manager/hoofdredacteur van EO.
- **Auke Visser**, zelfstandig mediaconsulent, voorzitter van EMMA (European Magazine Media Association).

Grondleggers en Ondersteuners

Grondleggers

Het Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren en de Nederlandse Vereniging van Journalisten zijn de grondleggers van het Persvrijheidsfonds, de komende jaren ook materieel. Onderstaande partijen ondersteunen of hebben in het verleden bijgedragen aan de middelen van het Persvrijheidsfonds.

Ondersteuners

- De Stichting Democratie en Media
- Stimuleringsfonds voor de Pers
- Nederlandse Publieke Omroep
- Stichting Het Financieele Dagblad
- Stichting Regionale Omroep Overleg en samenwerking, ROOS
- Nederlandse Programma Stichting NPS (tegenwoordig NTR)
- Stichting Reprorecht
- RTL Nieuws
- International Federation of Journalists
- Sanoma Media
- Kennedy van der Laan Advocaten & Notarissen
- SBS Productions B.V.

Doelstellingen

De Stichting Persvrijheidsfonds heeft de volgende doelstellingen:

- Het entameren en ondersteunen van juridische procedures welke een principieel karakter hebben, die het de beroepsgroep mogelijk blijft maken in zoveel mogelijk vrijheid haar werk te kunnen doen;
- Het verdedigen van de persvrijheid in de meest ruime zin van het woord;
- Gelden ter beschikking te stellen voor het voeren van principiële procedures, die persvrijheid van de Nederlandse media en meer specifiek het werken van die media in de meest optimale ongehinderde omstandigheden mogelijk moeten maken;
- Het -onder meer in rechte- kunnen aanvechten en/of bestrijden van alle door overheid of anderen direct of indirect opgeworpen belemmeringen, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Statuten

www.persvrijheidsfonds.nl

Reglementen

www.persvrijheidsfonds.nl

Subsidieaanvraag

Een verzoek om een financiële bijdrage in een juridische procedure wordt in beginsel gedaan door de betrokken journalist of het betrokken medium. Uiteraard kunt u de aanvraag van een nadere toelichting laten voorzien door een gemachtigd advocaat/jurist.

Wij verzoeken u bij uw aanvraag minimaal in te gaan op de volgende drie punten:

1. Op welke wijze wordt (worden) u en/of daarmee uw vakgenoten belemmerd in de uitoefening van het vak?
2. Indien relevant: in hoeverre heeft u zelf voldaan aan de correcte en zorgvuldige uitoefening van het vak?
3. Voor welk bedrag zoekt u steun bij het fonds en hoe groot is dat bedrag ten opzichte van de totale kosten van de procedure? Wordt uw zaak door anderen gesteund, dan willen we graag weten wie de medefinanciers zijn en tegen welk bedrag.

Als er relevante stukken zijn die uw aanvraag kunnen onderbouwen wilt u deze dan meezenden? Wilt u de aanvraag tevens voorzien van uw e-mailadres en telefoonnummer? De aanvraag kan per post of per e-mail ingediend worden bij het Persvrijheidsfonds.

Contact

Stichting Persvrijheidsfonds
Postbus 75997
1070 AZ Amsterdam

Telefoon : 020-3039700 (via de NVJ-centrale)
E-mail : mail@persvrijheidsfonds.nl

PERSVRIJHEIDSFONDS

STICHTING PERSVRIJHEIDSFONDS					
Resultatenrekening 2016					
Ontvangsten					
<i>Donaties</i>					
Verg. Ned. Gem. afd Utrecht S de Jong	€	400.00			
NVJ Cadeau Afscheid L van Geijn	€	200.00			
Allen & Overy	€	2.500.00			
Min veiligheid en Justitie	€	150.00			
Hr. W. Reijngoud	€	15.00			
			€	3.265.00	
<i>Rente Topspaarrek</i>			€	704.69	
<i>Ontvangen Subsidies</i>					
Glas/ Staat der Nederlanden (2015)			€	4.107.03	
<i>Vrijval reservering toezeggingen</i>					
Stegeman/Schiphol (2014)			€	3.000.00	
Uitgaven					
<i>Persvrijheidsdatabase</i>					
Boekx persvrijheidsdatabase			€	4.840.00	€ 4.840.00
<i>Steunbijdrage</i>					
Beens/Staat der Nederlanden (2016)			€	314.00	
Olsthoorn/Olsthoorn Pretium (2016)			€	3.025.00	
					€ 3.339.00
<i>Gedane toezeggingen 2016</i>					
Van Dun & Meesters/Staat der Nederlanden (2016)			€	5.000.00	
Princen/Tobing(2016)			€	5.000.00	
					€ 10.000.00
<i>Overige Bijdrage</i>					
Bijdrage Journalist en Recht (villamedia)			€	2.420.00	€ 2.420.00
<i>Bankkosten</i>					
					€ 70.46
<i>Bedrijfskosten</i>					
Overlijdensadvertentie R. Abram			€	1.564.88	
Relatiegeschenk aftreden voorzitter			€	17.49	
Bestuurskosten			€	210.00	
					€ 1.792.37
Resultaat Boekjaar 2015					€ -11.385.11
Totaal			€	11.076.72	€ 11.076.72

PERSVRIJHEIDSFONDS

STICHTING PERSVRIJHEIDSFONDS

Balans per 31 december 2016

Activa		Passiva	
Liquide middelen		Eigen Vermogen (nog te bestemmen)	
Ing 66.71.03.511	€ 9.673.04	Resultaat voorgaande jaren	€ 157.795.66
Ing Vermogen Spaarrekening 66.71.03.511	€ 167.804.82	Nog te bestemmen boekjaar 2016	€ 11.385.11-
	€		€ 146.410.55
Vorderingen		Kortlopende schulden	
Nog te ontvangen rente	€ 704.69	Verplichting gedane toezeggingen	€ 33.500.00
NWJ voorschot (2013 + 2014 + 2015+ 2016)	€ 1.728.00		
	€		€ 33.500.00
Totaal	€		€ 179.910.55
Uitgekeerde bedragen van eerdere toezeggingen dan in 2016			
Tim Fierant / Wob (2015)	€ 2.500.00		
	€		
Toelichting openstaande verplichtingen			
Van Dun & Meesters/Staat der Nederlanden (2016)	€ 5.000.00		
Princen/Tobing(2016)	€ 5.000.00		
Van der Linden / AIVD (2014)	€ 1.000.00		
Terlingen / Paes (2014)	€ 7.500.00		
Ravage / Staat der Nederlanden (2013)	€ 5.000.00		
De Witt Wijnen (2012)	€ 10.000.00		
	€		
	€ 33.500.00		